

МОНІТОРИНГ

ОСНОВНИХ ПОДІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

листопад 2023

*Департамент стратегічного планування та
макроекономічного прогнозування*

ВСТУП. ЗАГАЛЬНА ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ

У листопаді 2023 р. майже місячне блокування польськими автоперевізниками польсько-українського кордону було основним негативним чинником для виробників-експортерів та виробників, залежних від імпоротної сировини, при доставці продукції автомобільним транспортом. Водночас робота українського морського коридору (**рух цивільних суден 3 та ДО портів Великої Одеси**) дозволила частково компенсувати втрати в економіці внаслідок блокади польсько-українського кордону, у першу чергу, виробниками окремої аграрної і металургійної продукції, підприємствами з добування металевих руд та перевезеннями залізничним транспортом. **За нашими оцінками, позитивні чинники у листопаді дещо переважили баланс впливу на ВВП і в підсумку**, за попередніми оперативними оцінками Мінекономіки, **спостерігалось зростання ВВП на рівні 4% [±2%] порівняно з листопадом 2022 р. (у листопаді 2022 р. падіння оцінено на рівні 32,7% [±2%]). За січень-листопад 2023 р. зростання оцінюється на рівні 5,5% [±2%] («мінус» 28,9% [±2%] упродовж січня-листопада 2022 р.)**.

Без урахування міжнародної фінансової допомоги у листопаді 2023 р. порівняно з листопадом 2022 р. **надходження до держбюджету зросли на 37% і становили 191,5 млрд грн** (у 1,7 раза в жовтні 2023 р.) на фоні пожвавлення економічної активності. Витрати держбюджету збільшились на 7,5% і становили 337,1 млрд грн (на 24,5% відповідно). У листопаді дефіцит держбюджету становив 143,9 млрд грн (100,1 млрд грн у жовтні 2023 р.). **З урахуванням міжнародної фінансової допомоги** за 11 місяців 2023 р. доходи держбюджету в цілому становили 2397,7 млрд грн, видатки – 3453 млрд грн, дефіцит держбюджету становив 1046,6 млрд грн або 28,7 млрд дол. США – 43,7% від загального обсягу доходів держбюджету (за 11 місяців 2022 р. дефіцит держбюджету становив 812,1 млрд грн або 25,4 млрд дол. США – 55 % від загального обсягу доходів держбюджету).

Упродовж листопада **ситуація на валютному ринку залишалася контрольованою** та характеризувалася зниженням середньоденного чистого попиту за безготівковими операціями клієнтів (на 36%) та середньоденного чистого попиту за власними операціями банків (на 9%) на фоні пожвавлення пропозиції валюти, у т.ч. завдяки як функціонуванню морського коридору, так і адаптації учасників ринку до роботи в умовах дії керованої гнучкості курсу (*03.10.2023 НБУ здійснив перехід до режиму керованої гнучкості обмінного курсу*). За таких умов **Національний банк понизив порівняно з попередніми двома місяцями чистий продаж валюти на міжбанківському ринку – від'ємне сальдо становило 2,5 млрд дол. США за місяць («мінус» 3,3 млрд дол. США у жовтні та «мінус» 2,7 у вересні ц.р.)**. В цілому з початку року від'ємне сальдо інтервенцій Нацбанку становило «мінус» 25,1 млрд дол. США. Такі обсяги інтервенцій НБУ та боргові виплати країни значною мірою були компенсовані надходженнями від міжнародних партнерів (у листопаді на валютні рахунки Уряду в НБУ надійшло 2,3 млрд дол. США). Загалом станом на кінець листопада, за попередніми даними, **міжнародні резерви знизилися на 0,5% за місяць до 38,79 млрд дол. США** в еквіваленті (з початку року обсяг резервів зріс на 10,3 млрд дол. США або на 36,1%), але лишаються достатніми для забезпечення фінансування імпорту майбутнього періоду впродовж 5,2 місяця.

У листопаді уповільнилося зростання споживчих цін – 0,5% за даними Держстату (після 0,8% у попередньому місяці). Загалом річні темпи інфляції і далі сповільнювалися – 5,1% (5,3% у попередньому місяці). Наразі помірна **динаміка зростання споживчих цін, що є співставною із рівнем інфляції в деяких європейських країнах, чиї економіки не зазнають шоків війни, є додатковим підтвердженням цілісності і стабільності функціонування вітчизняної економіки** (за даними Євростату в листопаді споживча інфляція в річному обчисленні в Чехії становила 8%, в Угорщині – 7,7%). Поточний інфляційний тренд та чинники, що його формують, свідчать про виправданість очікувань щодо низької інфляції.

РОЗДІЛ 1: ВИРОБНИЦТВО

1.1 ЗАГАЛЬНА СИТУАЦІЯ, ОКРЕМІ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ

ГОЛОВНЕ

ВВП

У листопаді 2023 р. продовжувалася позитивна динаміка ВВП (у розрахунку – до листопада 2022 р.)

Так, за попередніми оперативними оцінками Мінекономіки зростання ВВП у листопаді 2023 р. становило – 4% [$\pm 2\%$] (у листопаді 2022 р. падіння оцінено на рівні 32,7% [$\pm 2\%$])).

Водночас такі негативні чинники як непрогнозованість розвитку ситуації та збереження суттєвих безпекових ризиків, значні руйнування виробничих фондів, обмеження експортної логістики, повільне відновлення ринку праці, а також відсутність достатнього платоспроможного попиту та власного капіталу, доступних кредитних коштів продовжують негативно тиснути на ВВП.

Довідково. За даними НБУ у листопаді 2023 р. бізнес стримано оцінив результати поточної діяльності своїх підприємств. Проте індекс очікувань ділової активності (ІОДА) був на значно вищому рівні, ніж у листопаді 2022 р. – з 49,1 (порівняно з 42,7 у листопаді 2022 р. та 49,6 у жовтні 2023 р.), зокрема показник у внутрішній торгівлі - становив 50,9 (45,2 та 53 відповідно), у промисловості – 49,2 (44,1 та 50 відповідно), будівництві – 40,6 (41 та 44,8 відповідно) та у сфері послуг – 48,4 (40 та 47,2 відповідно).

За основними секторами за нашими оцінками мали місце наступні тенденції:

у сільському господарстві – уповільнення темпів приросту виробництва у рослинництві, зважаючи на високу базу порівняння листопада минулого року, коли через складні умови проведення польових робіт збір врожаю був зміщений у часі на більш пізні терміни;

у промисловості – різноспрямований рух окремих галузей, зокрема тимчасове уповільнення темпів виробництва окремої продукції у переробній промисловості через блокаду польсько-українського кордону, разом з тим пошвавлення виробництва окремої продукції металургії та добування металевих руд, а також виробництва харчових продуктів завдяки роботі Українського коридору для експорту. Позитивно на динаміку промисловості в цілому впливала стабільна ситуація в енергетиці (зважаючи на низьку базу порівняння листопада 2022 р., коли через масовані ракетні обстріли тимчасово аварійно було знеструмлено всі АЕС, більшість теплових та гідроелектростанцій); зростання інвестиційного попиту з боку бюджетної сфери;

у будівництві – утримання високих темпів проведення будівельних робіт за рахунок значного бюджетного фінансування, спрямованого на відновлення пошкодженої критичної інфраструктури внаслідок бойових дій та проведення капітальної відбудови на раніше звільнених територіях, а також іпотечного кредитування, яке стимулювалося впровадженням програми пільгового кредитування житла;

у внутрішній торгівлі – стабільні темпи зростання, що підтримувалось достатнім внутрішнім споживчим попитом і пропозицією товарів;

у транспорті – відновлення підтримувалося як вантажним транспортом на тлі набирання обертів роботи Українського коридору у Чорному морі, що стимулює внутрішні залізничні перевезення та переробку вантажів у морських портах, так і пасажирським транспортом на тлі відновлення кількості рейсів залізничним транспортом.

1.2 ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ (ОЦІНКА МІНЕКОНОМІКИ)

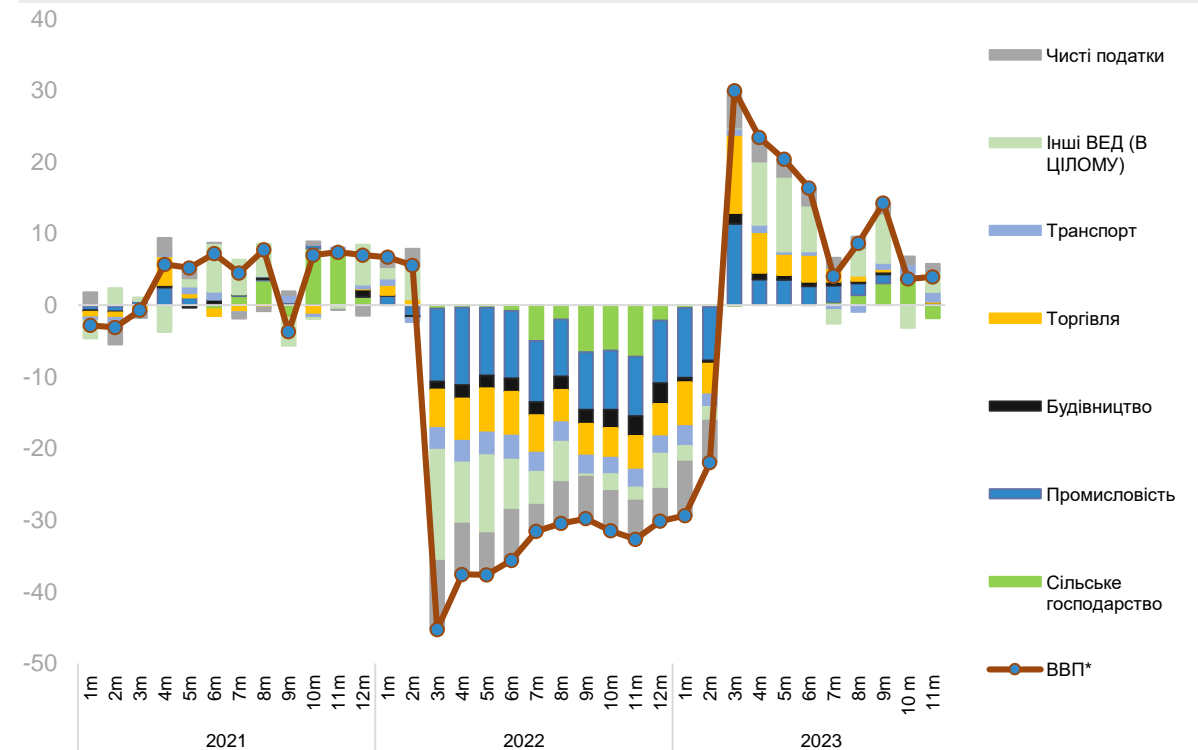
У листопаді 2023 р. порівняно з листопадом 2022 р. за оцінкою Мінекономіки майже всі агреговані види економічної діяльності сформували позитивний внесок до загального обсягу ВВП.

Найбільш позитивний внесок у ВВП мала сфера послуг, зокрема сфера державного управління та оборони, фінансування якої є пріоритетним під час війни. Також в цілому сфера послуг є більш цифровізованою та маневреною у своїй діяльності, швидко адаптується до нових умов та потреб на ринках. Виробнича сфера, яка понесла суттєві збитки та руйнування під час війни, також додала позитивного внеску до ВВП, але меншого, ніж сфера послуг.

ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ УКРАЇНИ ТА РФ,
ПРИРІСТ (+) / ЗНИЖЕННЯ (-), % ДО ВІДПОВІДНОГО МІСЯЦЯ
ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ

ОЦІНКА ВНЕСКІВ ВДВ ОКРЕМИХ ВЕД (В.П.) У ДИНАМІКУ ВВП
(% ДО ВІДПОВІДНОГО МІСЯЦЯ ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ)

Джерело: 2021 рік – розрахункові дані Мінекономіки на базі статистичних даних Держстату; 2022 рік – оцінка Мінекономіки з використанням окремих даних Держстату та методів непрямого розрахунку, дані ВВП рф – Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

1.3 ПРОМИСЛОВІСТЬ

У промисловості у листопаді 2023 р. (порівняно з листопадом 2022 р.) спостерігався різноспрямований рух окремих галузей, зокрема тимчасове уповільнення темпів виробництва окремої продукції у переробній промисловості через блокаду польсько-українського кордону, разом з тим поживлення виробництва окремої продукції металургії та добування металевих руд, а також виробництва соняшникової олії завдяки роботі українського коридору для експорту.

Крім цього, продовження активізації у виробництві харчових продуктів спостерігалось через збільшення сировинної бази з боку сільського господарства (зокрема, врожай соняшнику зріс порівняно з 01.12.2022 на 20,3%), у машинобудуванні і виробництві будівельних матеріалів – через активну реалізацію проєктів відновлення. Крім того, в умовах війни та значного попиту продовжується зростання виробництва продукції ВПК.

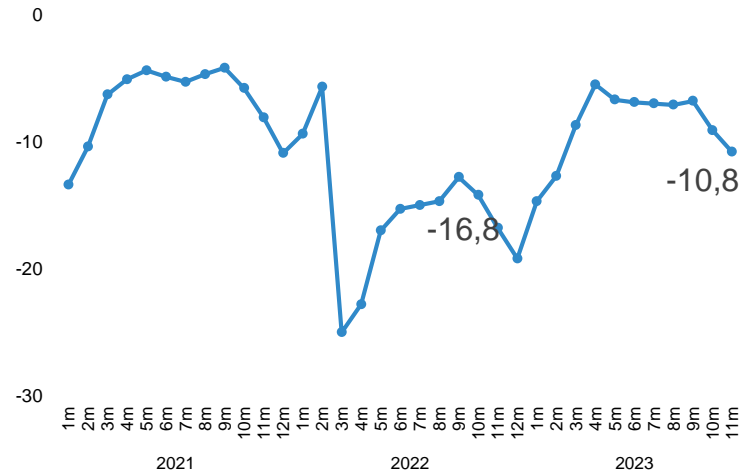
Загалом, за даними НБУ у листопаді 2023 р. порівняно з жовтнем 2022 р. підприємства промисловості погіршили очікування щодо результатів своєї економічної діяльності, проте даний рівень був вищим ніж у листопаді 2022 р. – індекс очікувань ділової активності сфери промисловості становив 49,2 п. (у жовтні – 50 п. та у листопаді 2022 р. – 44,1 п.), за даними Держстату індикатор ділової впевненості в промисловості в листопаді становив «мінус»10,8% (у жовтні 2023 р. – «мінус»9,1% та у листопаді 2022 р. – «мінус»16,8%).

ІНДЕКС ОЧІКУВАНЬ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ СФЕРИ ПРОМИСЛОВОСТІ, ПУНКТИВ

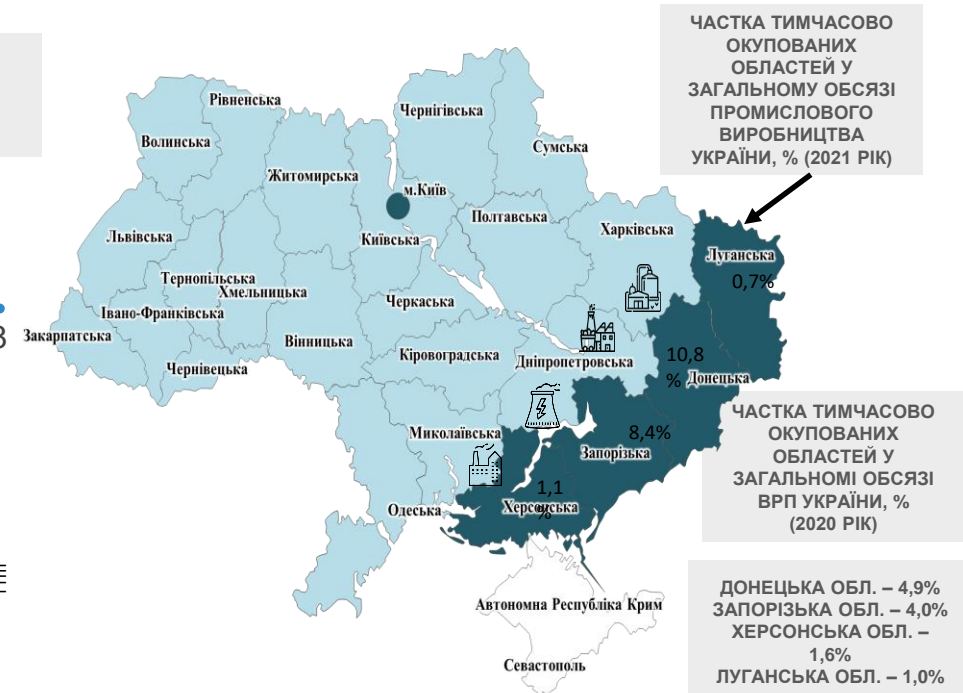

Джерело: НБУ

ІНДИКАТОР ДІЛОВОЇ ВПЕВНЕНОСТІ В ПРОМИСЛОВІСТІ, %

Джерело: Держстат

Джерело: Держстат

1.3.1 ПІДВИДИ ПРОМИСЛОВОСТІ

При аналізі по підвидах промисловості про високі темпи відновлення виробничої діяльності, передусім, свідчать дані по вантажних перевезеннях Укрзалізниці.

Довідково. За даними «Укрзалізниці» у листопаді 2023 р. до листопада 2022 р. перевезення руд зросло у 2,5 раза, мінеральних будівельних матеріалів – у 1,62 раза, <http://surl.li/okpuv>

У металургії високі темпи зростання окремих видів продукції спостерігаються в умовах стабільної роботи морського експортного коридору, зважаючи на низьку статистичну базу порівняння 2022 р. та стає енергоживлення.

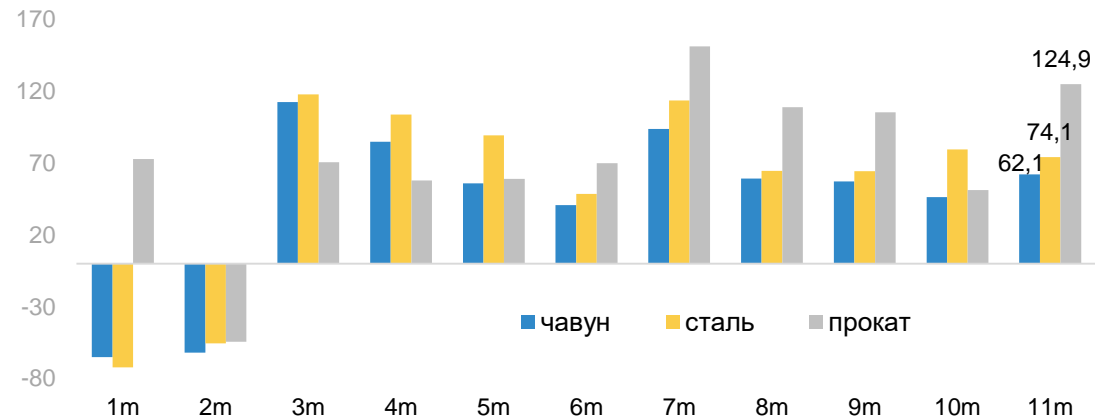
Довідково. За даними GMK Center експорт продукції ГМК за обсягом займає друге місце після зовнішніх морських поставок агропродукції. За даними галузевих джерел, у листопаді 2023 р. експорт продукції ГМК через морські порти Великої Одеси здійснювався на 14 суднах та сукупно було експортовано близько 620 тис. т залізної руди і 140 тис. т металопродукції (у жовтні 2023 р. експорт продукції українського ГМК через порти Великої Одеси орієнтовно становив 507 тис. т залізної руди (чотири балкери з “Південного”) і 213,5 тис. т металопродукції (два судна з Одеси).

У поточних умовах, коли автомобільний експорт обмежений блокадою прикордонних переходів на кордоні з Польщею (виникла загроза призупинки виробництва на трубних заводах через проблеми з експортом до країн ЄС) і пропускнуою спроможністю залізничних магістралей, “відкриті” морські порти можуть істотно підвищити виробничі та експортні можливості підприємств ГМК.

За оцінкою «Всесвітньої асоціації сталі» (Worldsteel), за підсумками 10 міс. 2023 р. Україна зберігала 24 місце серед 64 країн-виробників сталі.

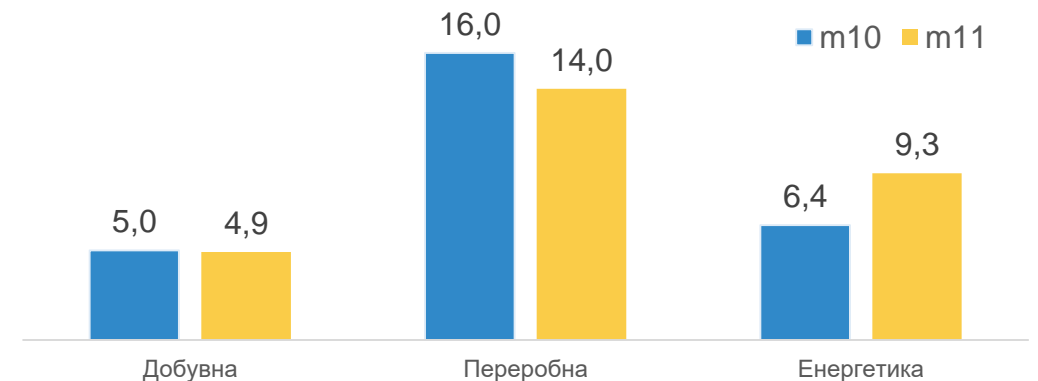
У листопаді спостерігалось зростання як виробництва, так і споживання електроенергії, зважаючи на низьку статистичну базу (у листопаді 2022 р. через масовані ракетні обстріли тимчасово аварійно було знеструмлено всі АЕС, більшість теплових та гідроелектростанцій).

ВИРОБНИЦТВО ЧАВУНУ, СТАЛІ ТА ПРОКАТУ У 2023 Р., ЗМІНА,
% ДО ВІДПОВІДНОГО МІСЯЦЯ ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ

Джерело: Укрметалургпром

ВДВ У 2023 Р., ЗМІНА, % ДО ВІДПОВІДНОГО МІСЯЦЯ
ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ

Джерело: Інститут економічних досліджень

1.4 СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

У листопаді 2023 р. у рослинництві спостерігалось уповільнення темпів приросту виробництва, що відбулося, зважаючи на високу базу порівняння 2022 р., коли через складні умови проведення польових робіт збір врожаю був зміщений у часі на більш пізні терміни. **Поряд з тим, цьогорічні показники врожаїв є вищими майже по всіх культурах через більшу врожайність та площу збирання.**

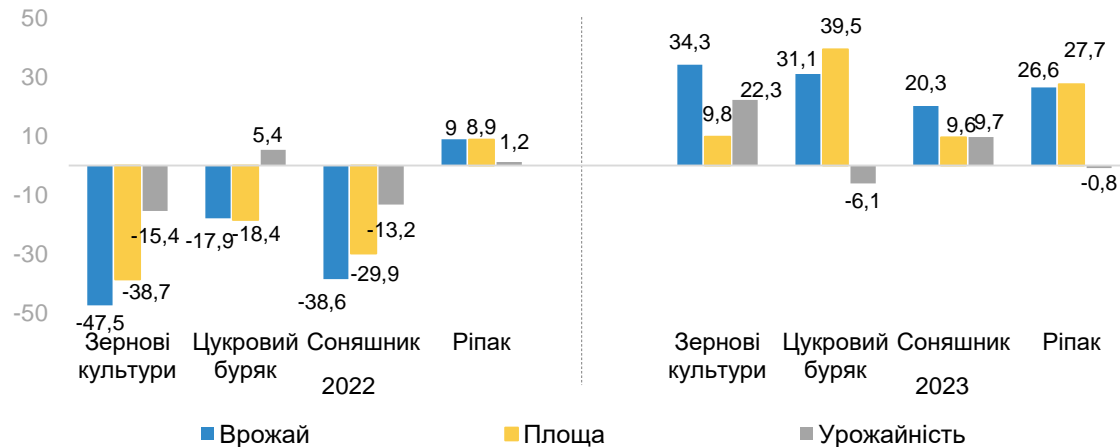
За даними Мінагрополітики, станом на 01.12.2023 **зернові культури зібрано на площі 10,4 млн га** (станом на відповідну дату минулого року – 9,4 млн га) **та намолочено 56,3 млн т** (41,9 млн т відповідно) **при урожайності 54,3 ц/га** (44,4 ц/га відповідно). **Водночас соняшнику зібрано 11,9 млн т** (9,9 млн т відповідно), **ріпаку – 4 млн т** (3,2 млн т), **сої – 4,8 млн т** (3,6 млн т) **та цукрового буряку – 11,3 млн т** (8,6 млн т).

Станом на 27.11.2023 порівняно з даними на відповідну дату 2022 р. **площі посіву озимих зернових культур більші на 7,8%, ріпаку озимого – на 16,5%** відповідно.

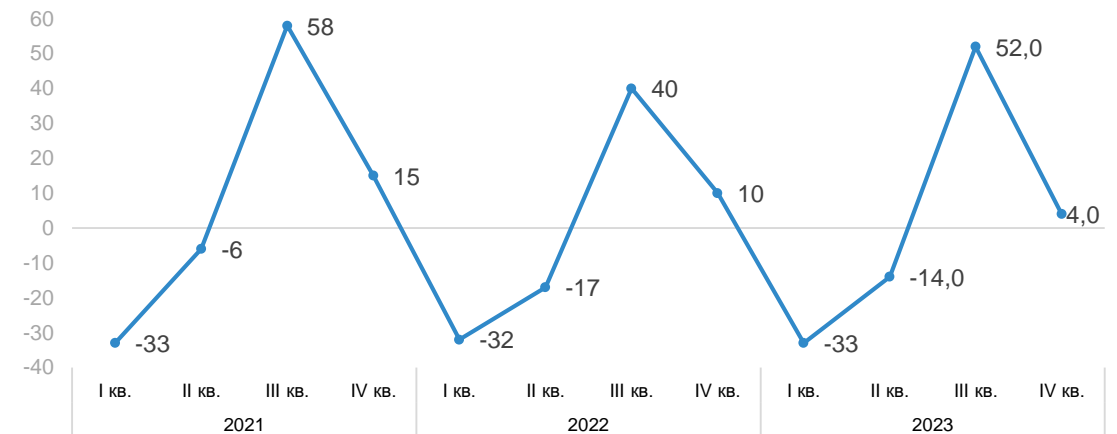
У тваринництві низька конкурентоспроможність на зовнішньому ринку (зокрема молочних продуктів), а також зростання цін на енергоносії та логістичні ускладнення стримували нарощування обсягів виробництва. Водночас тривало поживлення виробничої діяльності у птахівництві на фоні поступового відновлення експорту продукції. Але це не дозволило повною мірою компенсувати вплив негативних чинників і досягти в тваринництві позитивних результатів.

Довідково. За даними Держстату у IV кв. 2023 р. баланс очікувань зміни обсягу виробництва продукції с/г становив «плюс» 4 в.п. («плюс» 10 в.п. у IV кв. 2022 р.).

ВРОЖАЙ, ПЛОЩА ЗБОРУ ТА УРОЖАЙНІСТЬ ОСНОВНИХ С/Г КУЛЬТУР, ЗМІНА, % ДО ВІДПОВІДНОЇ ДАТИ ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ
(СТАНОМ НА 01.12)

ОЧІКУВАНІ ЗМІНИ ОБСЯГУ ВИРОБНИЦТВА С/Г ПРОДУКЦІЇ, % ДО ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ ОПИТАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.5 БУДІВНИЦТВО

У листопаді 2023 р. (у розрахунку до листопада 2022 р.) у будівельній сфері, попри сезонний фактор, продовжувалося зростання обсягів виконаних будівельних робіт, зважаючи на значне бюджетне фінансування, яке спрямовувалося на відновлення пошкодженої критичної інфраструктури внаслідок бойових дій та проведення капітальної відбудови на раніше звільнених територіях, а також іпотечного кредитування, яке стимулювалося впровадженням програми пільгового кредитування житла.

У комплексі з відновленням інфраструктурних об'єктів проводилися роботи з відбудови соціальних та житлових пошкоджених будівель, що є необхідним для стимулювання економічної діяльності та забезпечення повноцінного життя громадян.

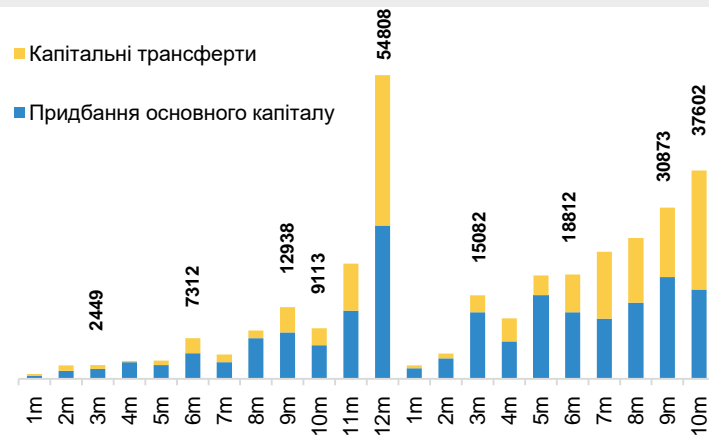
Довідково. За даними Укрфінжитло станом на 29.11.2023 пільгову іпотеку за програмою «Оселя отримали понад 5,3 тис. родин на суму, що перевищила 7,8 млрд гривень. <http://surl.li/okptv> За даними Мінінфраструктури у межах програми «Відновлення українцям вже виплачено понад 2 млрд грн на відбудову житла, яке було пошкоджено через російські обстріли. Виплати вже отримали понад 26,5 тис. людей. <http://surl.li/ofrff>

Також, з метою підтримки дорожнього покриття у належному стані активно проводився ремонт на дорогах державного і місцевого значення, а також здійснювалося відновлення та будівництво пошкоджених та зруйнованих мостів, що відбувалося за переважання сприятливих для проведення робіт погодних умов.

Довідково. За даними НБУ індекс очікувань ділової активності у листопаді 2023 р. становив 40,6 п. (41 п. у жовтні 2022 р. та 44,8 п. у жовтні 2023 р.), що пов'язано зі зростанням виробничих витрат, браком кваліфікованих кадрів, а також сезонними умовами.

За даними Держстату індикатор ділової впевненості в будівництві у IV кв. 2023 р. становив «мінус» 42,6% («мінус» 44,8% у III кв. 2023 р.).

КАПІТАЛЬНІ ВИДАТКИ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ У 2022-2023 РР, ЩОМІСЯЧНО, МЛН ГРИВЕНЬ

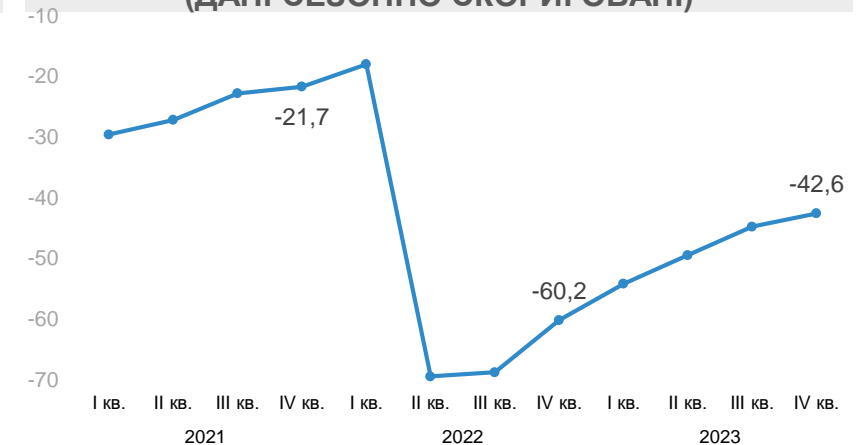
Джерело: Держказначейство, розрахунки Мінекономіки

ІНДЕКС ОЧІКУВАНЬ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ СФЕРИ БУДІВНИЦТВА, ПУНКТІВ

Джерело: НБУ

ІНДИКАТОР ДІЛОВОЇ ВПЕВНЕНОСТІ В БУДІВНИЦТВІ, % ДО ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ ОПИТАНИХ ПІДПРИЄМСТВ (ДАНИ СЕЗОННО СКОРИГОВАНІ)

Джерело: Держстат

1.6 СФЕРА ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

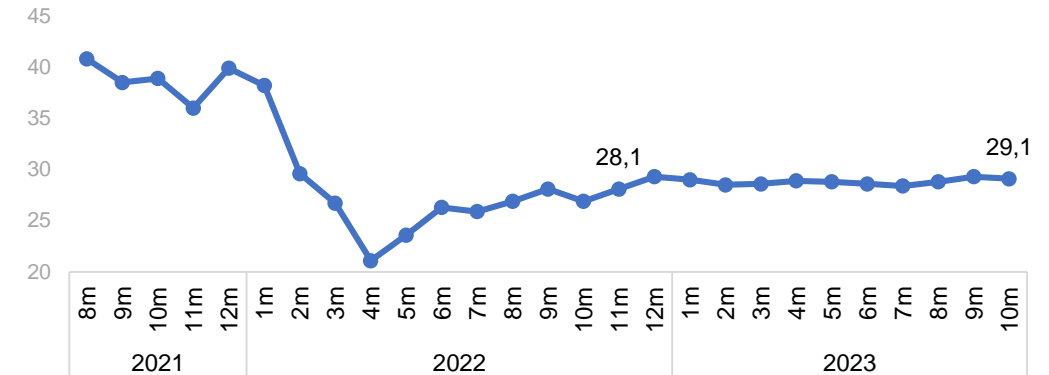
Внутрішня торгівля у листопаді продовжувала відновлюватися завдяки здатності швидко пристосовуватися до роботи під час війни за рахунок налагодження ланцюгів постачання товарів, достатньому споживчому попиту та пропозиції товарів.

Довідково. За даними НБУ підприємства торгівлі залишаються найоптимістичнішими серед інших секторів, дев'ятий місяць поспіль позитивно оцінивши результати своєї діяльності. У листопаді секторальний індекс становив 50,9 п. (у жовтні – 53 п.).

За розрахунками Мінекономіки на базі даних порталу work.ua середня номінальна зарплата за вакансіями у листопаді 2023 р. порівняно з листопадом 2022 р. зросла на 21,1% до 17504 грн, а середня зарплата за резюме зросла на 14,7% до 18476 гривень.

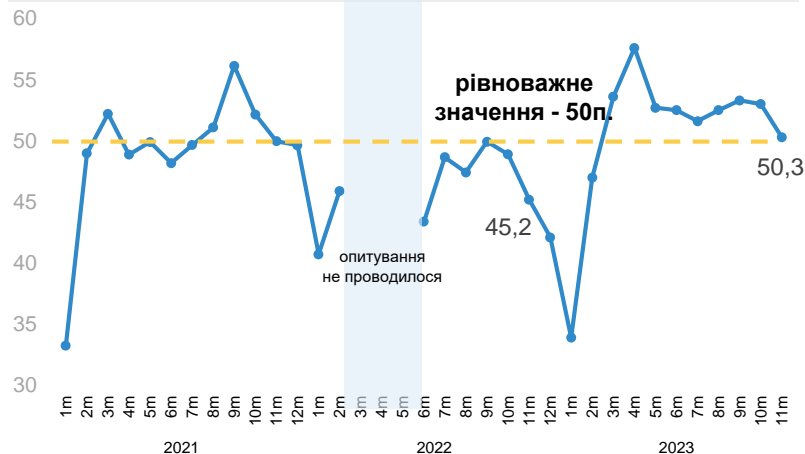
Поряд з тим, за даними Держстату у IV кв. 2023 р. спостерігається зниження індикатора ділової впевненості у роздрібній торгівлі до «плюс» 4,7% порівняно із «плюс» 8,2% у IV кв. 2022 р. через очікування зменшення замовлень та скорочення кількості працівників.

ІНДЕКС САМОПОЧУТТЯ РІТЕЙЛУ (RWBI) В УКРАЇНІ, ПУНКТИВ

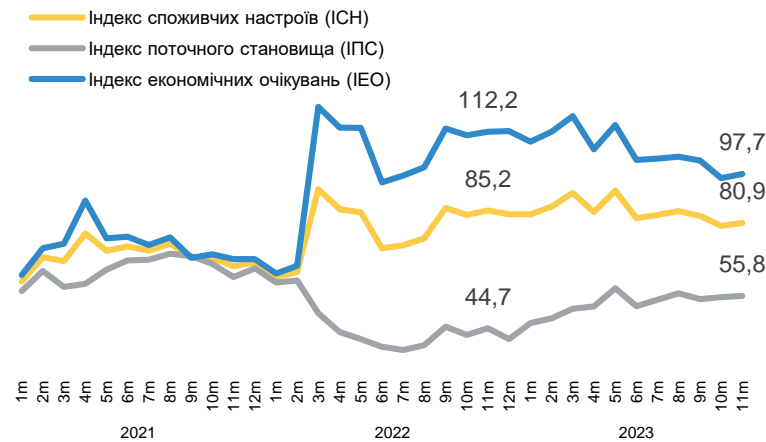
Довідка. Індекс самопочуття ритейлу (Retail Well-Being Index — скорочено RWBI) розроблено в 2020 р. УРТЦ, який дозволяє в динаміці відстежувати рівень самопочуття ритейлу, враховуючі такі показники, як відвідуваність ТЦ, вакантність площ в ТЦ та рівень ставок оренди. В пілотному режимі RWBI відстежується з серпня 2021 р.

ІНДЕКС ОЧІКУВАНЬ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ СФЕРИ ТОРГІВЛІ, ПУНКТИВ

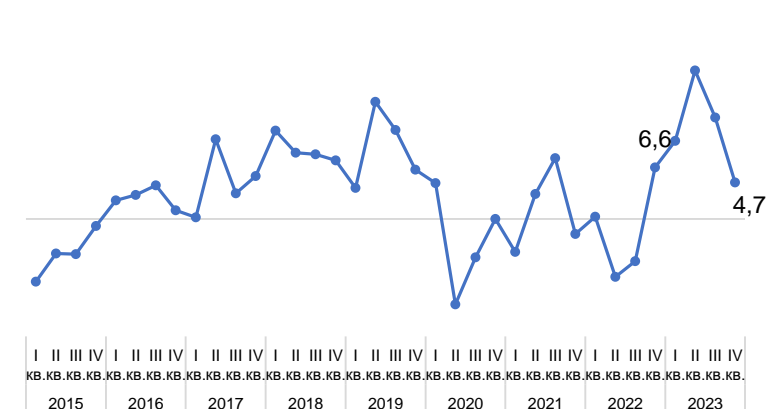
Джерело: НБУ

ДИНАМІКА ІНДЕКСУ СПОЖИВЧИХ НАСТРОЇВ В УКРАЇНІ (ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ 16+)

Джерело: Info Sapiens

ІНДИКАТОР ДІЛОВОЇ ВПЕВНЕНОСТІ В РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ, % (ДАНИ СЕЗОННО СКОРИГОВАНІ)

Джерело: Держстат

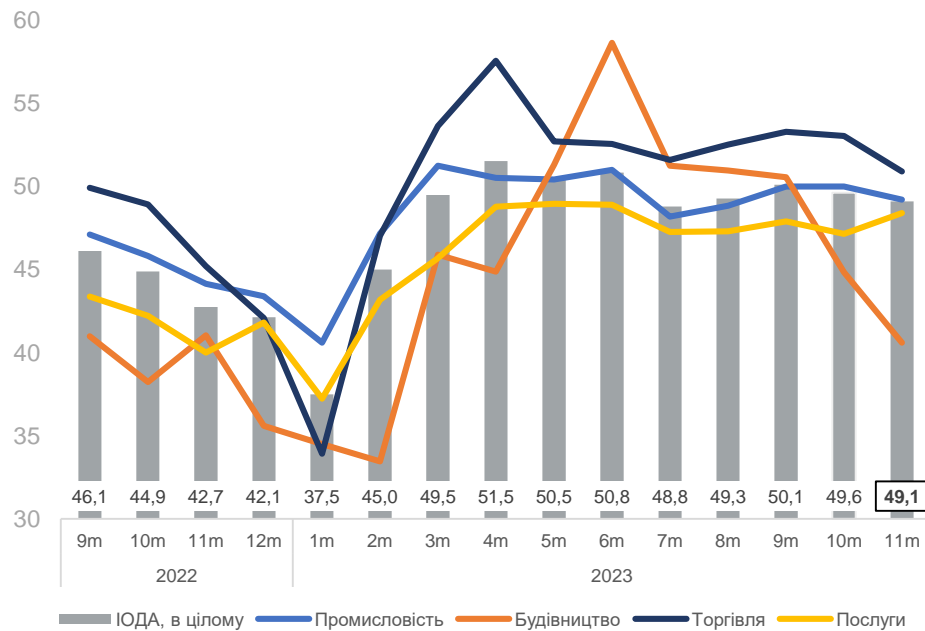
1.7 СТАН БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ

За даними НБУ у листопаді 2023 р. бізнес стримано оцінив результати поточної діяльності своїх підприємств. **Проте індекс очікувань ділової активності (ЮДА) був на значно вищому рівні, ніж у листопаді 2022 р. - 49,1** (порівняно з 42,7 у листопаді 2022 р. та 49,6 у жовтні 2023 р.).

Відповідно до дослідження стану МСБ в Україні, проведеного «AdvanterGroup» за 10 місяців 2023 року у 25,5% опитуваних респондентів результати на 100% відповідають очікуванням (24,4% за 6 місяців 2023 року та 9,3% - у 2022 році), у 10,9% – перевищили очікування на 10%–30% (6,5% та 8% відповідно) та у 2,9% – суттєво перевищили очікування (на 40% і більше) (1,4% та 6% відповідно). Водночас у 51,2% – результати роботи були нижчими або суттєво нижчими за очікувані показники (53,4% та 50,1% відповідно) та 9,6% – частково або повністю припинили роботу (12,8% та 26,5% відповідно).

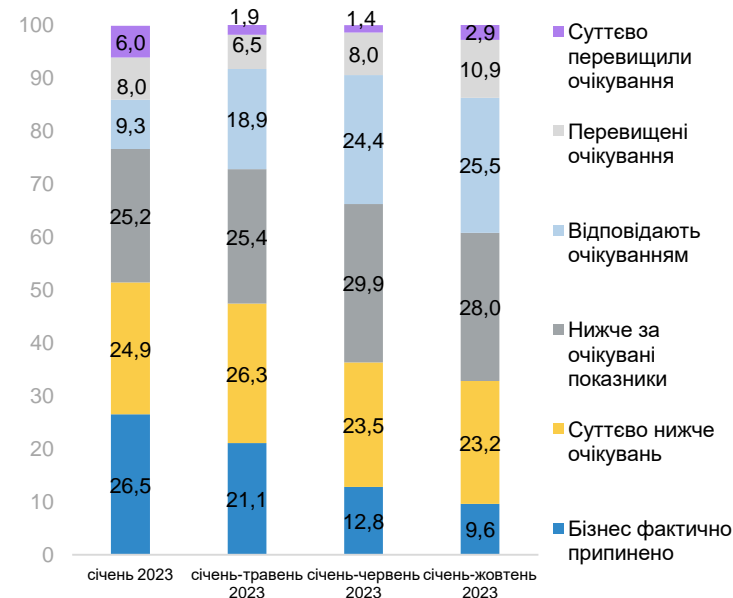
За даними Держстату індикатор економічних настроїв (сезонно скоригований) у IV кв. 2023 р. становить «плюс» 5,6% («мінус» 7,5% у IV кв. 2022 р.).

ІНДЕКС ОЧІКУВАНЬ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ,
В ЦІЛОМУ ПО УКРАЇНІ

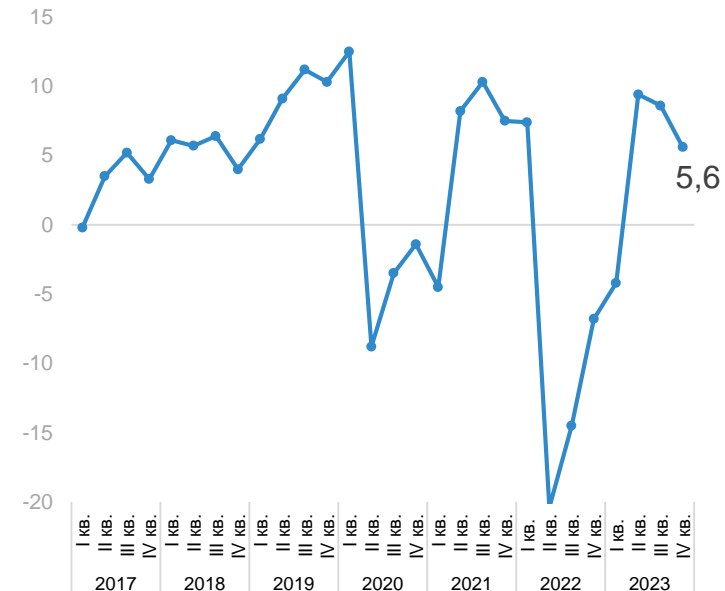
Джерело: НБУ

РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ БІЗНЕСУ У
ВІДПОВІДНОСТІ ДО ПЛАНІВ ЇХ РОБОТИ, %

Джерело: Advanter Group

ІНДИКАТОР ЕКОНОМІЧНИХ НАСТРОЇВ, %
(ДАНІ СЕЗОННО СКОРИГОВАНІ)

Джерело: Держстат

РОЗДІЛ 2: ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

2.1 ЕКСПОРТ

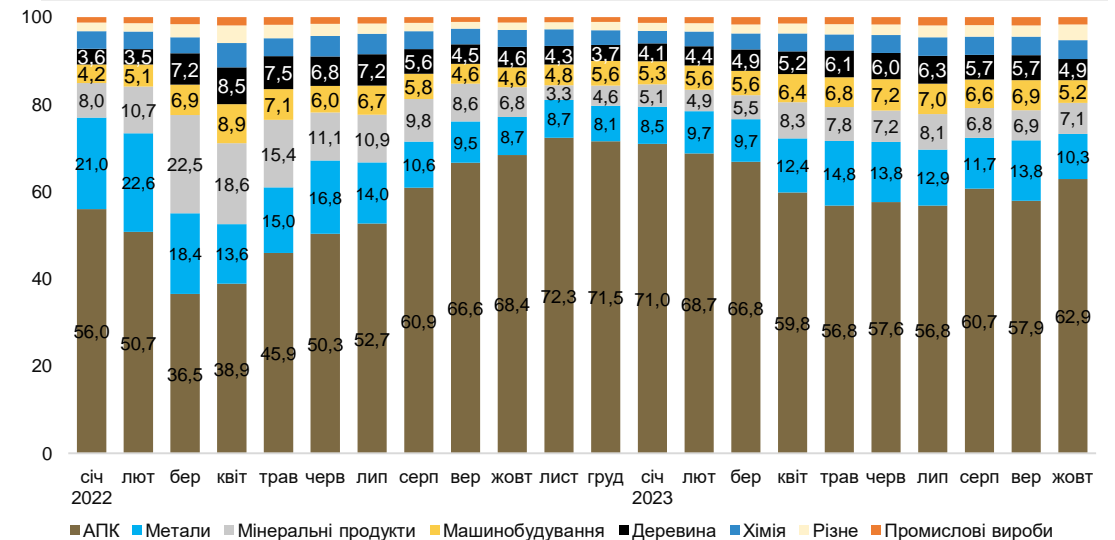
У 2023 р. спостерігалась цілеспрямована дестабілізація ситуації з інспектування суден у Чорному морі з боку рф, зокрема, через блокування інспекції суден в Босфорі та реєстрації нових суден до «Зернової ініціативи», що зумовило зниження обсягів експорту агропродукції через порти «Одеса», «Південний», «Чорноморськ». **А вже у липні рф загалом вийшла з «зернової угоди».** І хоча наразі, як альтернативу «зеленому коридору», Україна власними зусиллями створила «тимчасовий зерновий коридор», ризикованість транспортування (ризик обстрілу морських суден та портової інфраструктури з боку рф) не дозволяє повноцінно реалізовувати експортний потенціал. Через зазначене вище та продовження дії негативних факторів 2022 року, зокрема, логістичні обмеження, втрату окремих експортоорієнтованих підприємств через руйнацію/пошкодження та окупацію рф, звуження економічної діяльності виробничого сектору, призупинення експорту електроенергії, а також запровадження країнами-сусідами заборони імпорту українського зерна з травня 2023 року, у **січні-жовтні 2023 р.** спостерігалась **негативна динаміка експорту товарів** (за розрахунками Мінекономіки на базі попередніх даних НБУ **зменшення вартісних обсягів експорту товарів склало 16,4%** порівняно з січнем-жовтнем 2022 р., у т.ч. у жовтні 2023 р. – зменшення на 28,0% порівняно з жовтнем 2022 р.). Падіння вартісних обсягів експорту товарів спостерігалось за всіма агрегованими групами товарів. Найбільшого негативного внеску до динаміки експорту товарів порівняно з січнем-жовтнем 2022 р. додали такі агреговані групи, як Чорні й кольорові метали та вироби з них» та «Мінеральні продукти».

Експорт товарів і послуг за січень-жовтень 2023 р. зменшився на 12,0% порівняно з січнем-жовтнем 2022 р. і становив 41,9 млрд дол. США (у тому числі у жовтні 2023 р. зменшення на 19,4% порівняно з жовтнем 2022 р.).

ЕКСПОРТ ТОВАРІВ У 2022-2023 РОКАХ,
ЩОМІСЯЦЯ, МЛН ДОЛ. США

СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ ТОВАРІВ У 2022-2023 РОКАХ,
ЩОМІСЯЦЯ, У % ДО ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ЕКСПОРТУ ТОВАРІВ

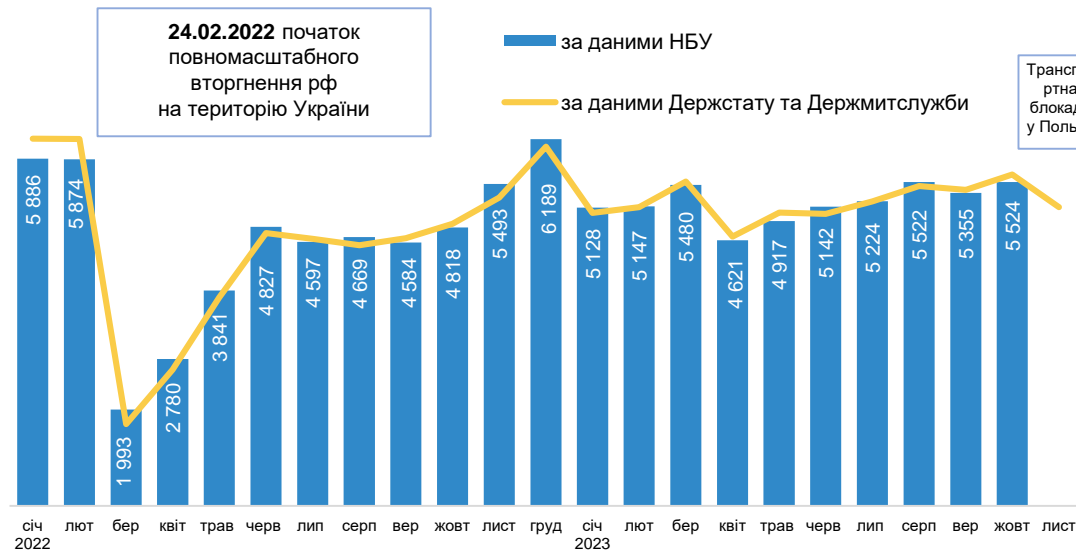

2.2 ІМПОРТ

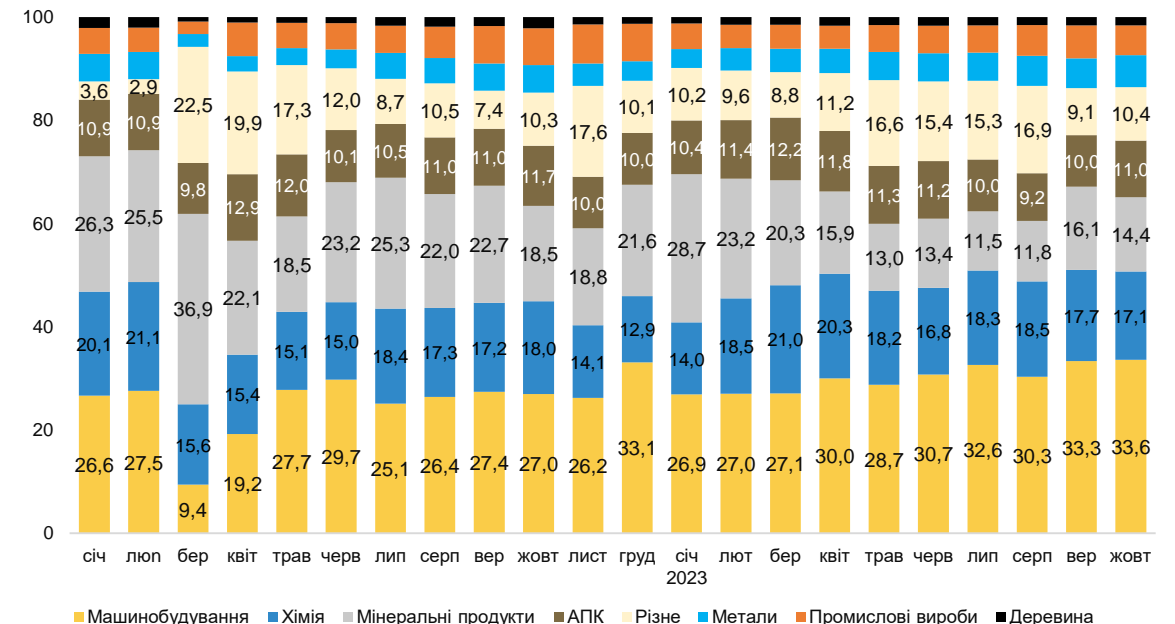
Імпорт товарів характеризувався позитивною динамікою – відбулося **збільшення вартісних обсягів у січні-жовтні 2023 р.** порівняно з січнем-жовтнем 2022 р. **на 18,7%**, у т.ч. у жовтні 2023 р. – зростання на 14,7% порівняно з жовтнем 2022 р. Загалом **імпорт товарів та послуг збільшився на 11%** відповідно (у т.ч. у жовтні 2023 р. – зростання на 2,3% порівняно з жовтнем 2022 р.), зважаючи на зменшення імпорту послуг на 4,2% (у жовтні 2023 р. порівняно з жовтнем 2022 р. спостерігалось зменшення імпорту послуг на 21,7%) і становив 73,2 млрд дол. США. У структурі імпорту послуг імпорт подорожей у січні-жовтні 2023 р. становив 71% (враховуючи міграційну ситуацію в країні) (у січні-жовтні 2022 р. – 71,7% відповідно).

Найбільшого позитивного внеску до динаміки імпорту товарів у січні-жовтні 2023 р. порівняно з січнем-жовтнем 2022 р. додали наступні агреговані групи товарів: «Машини, устаткування, транспортні засоби та прилади», «Різне (з урахуванням неформальної торгівлі)», «Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості». Єдиною групою товарів, за якою зафіксований негативний внесок до динаміки імпорту товарів були товари за агрегованою групою «Мінеральні продукти».

ІМПОРТ ТОВАРІВ У 2022-2023 РОКАХ,
ЩОМІСЯЦЯ, МЛН ДОЛ. США

СТРУКТУРА ІМПОРТУ ТОВАРІВ У 2022-2023 РОКАХ,
ЩОМІСЯЦЯ, У % ДО ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ІМПОРТУ ТОВАРІВ

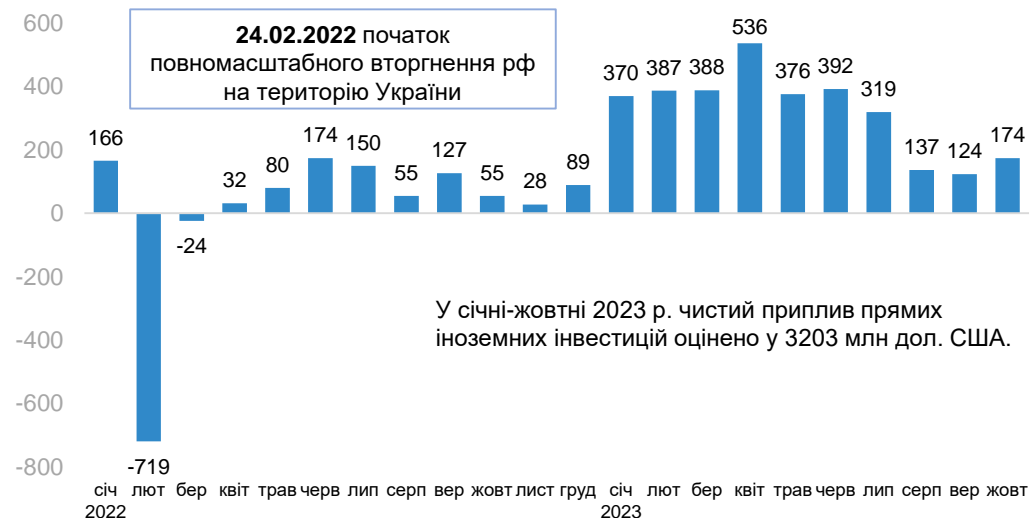

2.3 ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ

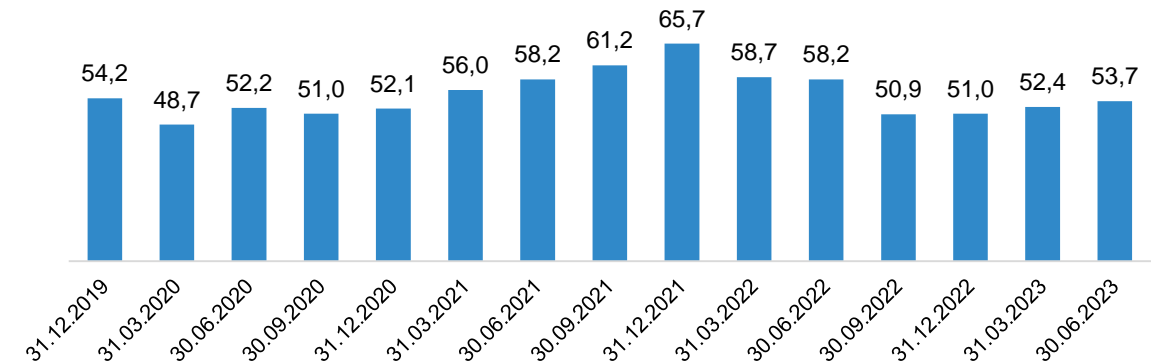
Чистий приплив прямих іноземних інвестицій у січні-жовтні 2023 р. оцінено у 3,2 млрд дол. США (у січні-жовтні 2022 р. – чистий приплив у 96 млн дол. США), у тому числі:

- ✓ реінвестування доходів – 2,5 млрд дол. США (у січні-жовтні 2022 року реінвестування доходів – 373 млн дол. США);
- ✓ чистий приплив акціонерного капіталу (крім реінвестування доходів) – 407 млн дол. США (у січні-жовтні 2022 року – 250 млн дол. США);
- ✓ чисті залучення за борговими інструментами – 479 млн дол. США (у січні-жовтні 2022 року чисті погашення становило 525 млн дол. США).

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У 2022-2023 РОКАХ
(«+» ПРИПЛИВ/«-» ВІДПЛИВ), ЩОМІСЯЦЯ, МЛН ДОЛ. США

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ
(СТАНОМ НА ЗВІТНУ ДАТУ), ЩОКВАРТАЛЬНО, МЛРД ДОЛ. США

РОЗДІЛ 3: ЦІНИ

3.1 СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ

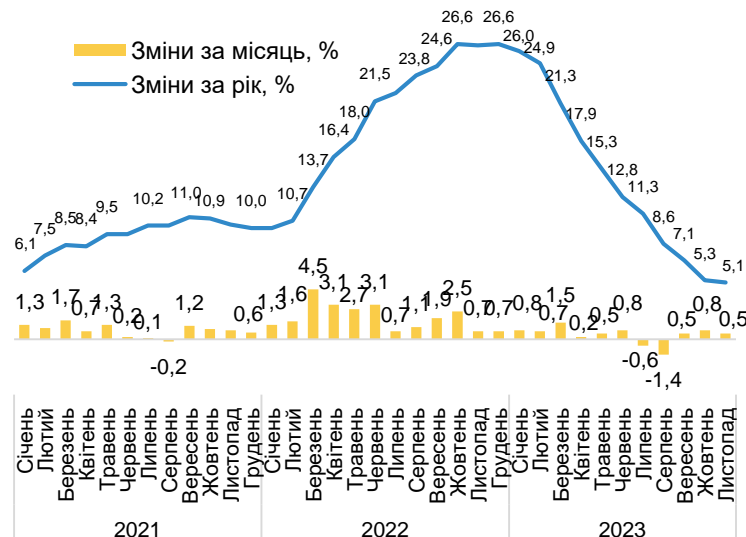
У листопаді уповільнилося зростання споживчих цін – 0,5% за даними Держстату (після 0,8% у попередньому місяці). Загалом темп зростання цін з початку року (4,4%) відповідає найбільш спокійним, з точки зору інфляції, рокам мирного часу, а в річному вимірі (5,1%) він досяг найнижчого рівня за останні 3 роки (попереднього разу нижчою за це значення інфляція була в грудні 2020 року, коли річний показник становив 5%). Тобто, незважаючи на тимчасову втрату окупованої території, суттєві руйнування внаслідок війни основних фондів та перманентну загрозу ракетного терору, економіка України працює як цілісний механізм. І помірна динаміка зростання споживчих цін, що є близькою до динаміки інфляції в деяких європейських країнах, чії економіки не зазнають жодних шоків війни, і надалі є додатковим доказом цього.

Зростання цін упродовж листопаду є результатом прояву окремих інфляційних чинників, насамперед, з боку витратності, що спричинило подорожчання овочів, молочної лінійки тощо. Також через поточні логістичні «складнощі» й далі зростали ціни на ринку паливно-мастильних матеріалів.

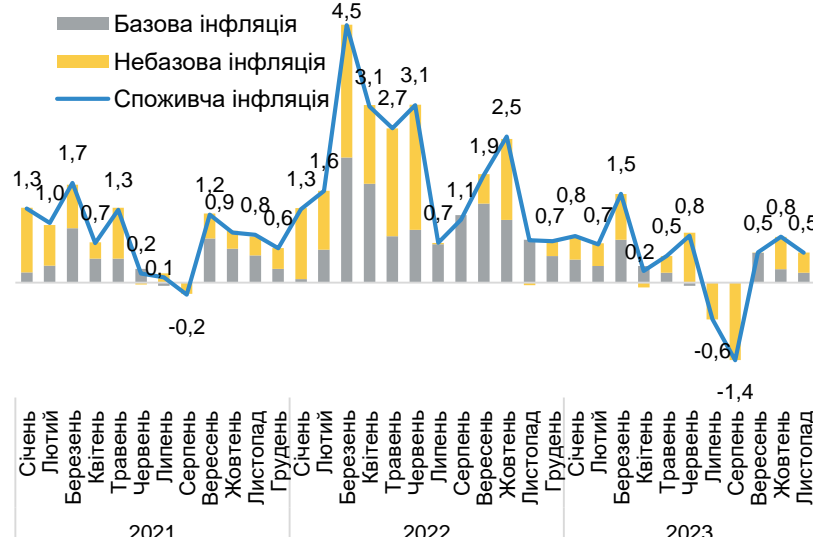
Водночас, стримуючими чинниками залишалися: відносна курсова стійкість гривні з огляду на стабільно вузькі межі коливання курсу гривні (навіть після переходу від фіксованого до режиму керованої гнучкості); незмінний контроль за ціновою ситуацією з боку держави (у т.ч. і намагання максимально послабити тиск цін на населення шляхом утримання стабільними переважної більшості житлово-комунальних тарифів); достатність пропозиції більшості соціально значущих товарів, зокрема олії, цукру та продуктів переробки зернових, що зумовило їхнє здешевлення.

Поточний інфляційний тренд та чинники, що його формують, свідчать про виправданість очікувань щодо низької інфляції.

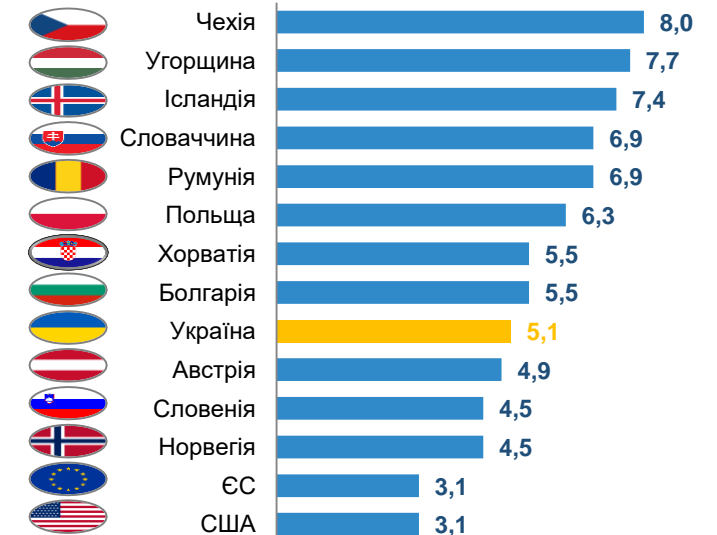
СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ

БАЗОВА ТА НЕБАЗОВА ІНФЛЯЦІЯ

ЗМІНИ (ГАРМОНІЗОВАНИХ) СПОЖИВЧИХ ЦІН
ДЕЯКИХ КРАЇН ТА УКРАЇНИ У ЛИСТОПАДІ '23,
% У РІЧНОМУ ОБЧИСЛЕННІ

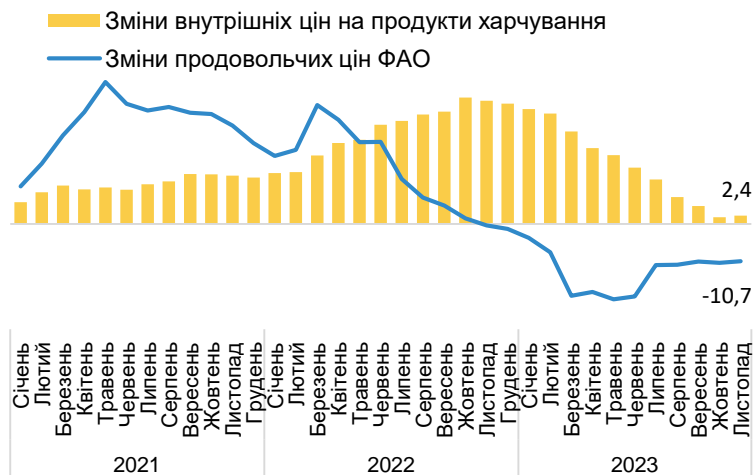
3.2 СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ (продовольчий ринок)

У листопаді сезонність, що підсилювалася тиском з боку витратності, зумовила зростання цін на продукти харчування на 0,9% (внесок до загальної споживчої інфляції – на рівні 0,4 в.п.). В цілому на продовольчому ринку серед товарів, за якими Держстат проводить статистичне спостереження, кількість позицій, за якими ціни зростали, скоротилася (попри відновлення зростання цін на овочі «борщового набору», ціни на інших сегментах ринку або уповільнили зростання або взагалі знижувалися, зокрема відновилося здешевлення на ринках м'яса та риби).

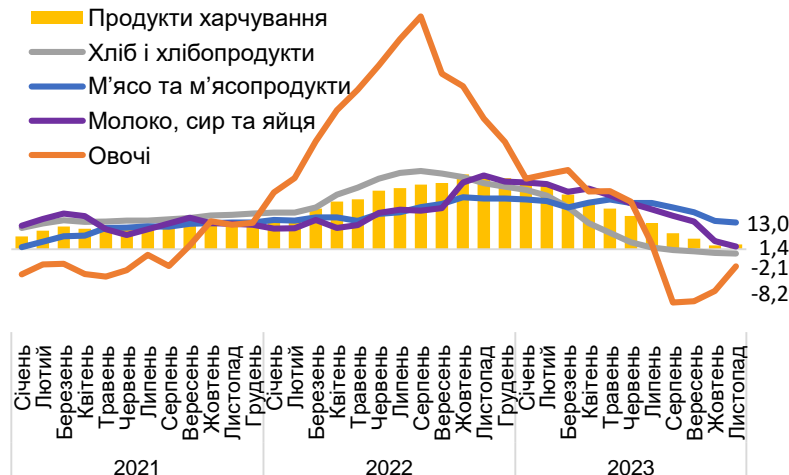
Серед чинників, що стимулювали інфляцію, у цій групі товарів були:

- підвищення вартості як зберігання, так і транспортування продукції, що, передусім, вплинуло на ціни на овочевому ринку;
- збереження високої витратності на фоні подальшого подорожчання пального та ускладнення ситуації в транспортній галузі;
- пожвавлення внутрішнього попиту, що відображається у подальшому відновленні внутрішньої торгівлі.

**ЗМІНИ ЦІН НА ПРОДОВОЛЬСТВО,
% У РІЧНОМУ ОБЧИСЛЕННІ**

**ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН НА ПРОДУКТИ
ХАРЧУВАННЯ, % У РІЧНОМУ ОБЧИСЛЕННІ**

**ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН У ЛИСТОПАДІ '23
ЗА ОСНОВНИМИ ГРУПАМИ ПРОДОВОЛЬЧИХ
ТОВАРИВ, %**

3.3 СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ (непродовольчий ринок)

Упродовж листопада на непродовольчому ринку ціни знижувалися майже на всі товари (за якими Держстат проводить статистичне спостереження), зокрема відновилося зниження цін на одяг і взуття та побутову техніку. Крім того, й далі дешевшали транспортні засоби, мобільні телефони, телевізори, ноутбуки, планшети тощо.

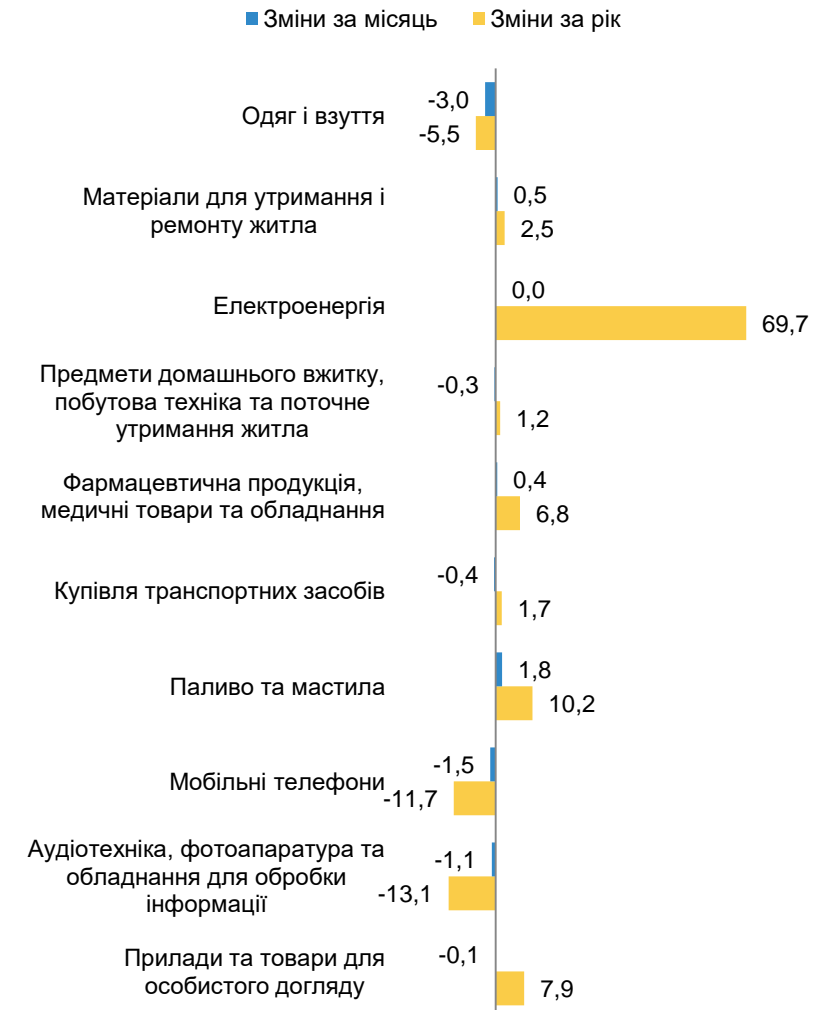
Серед незначної кількості товарів, ціни на які зростали, були: матеріали для утримання і ремонту житла, фармацевтична продукція тощо.

Крім того, попри здешевлення бензину та дизельного пального, ціни на скраплений газ для автомобілів під тиском логістичних «складнощів» «злетіли» більш ніж на чверть (26,1%), що зумовило зростання цін у групі «Паливо та мастила».

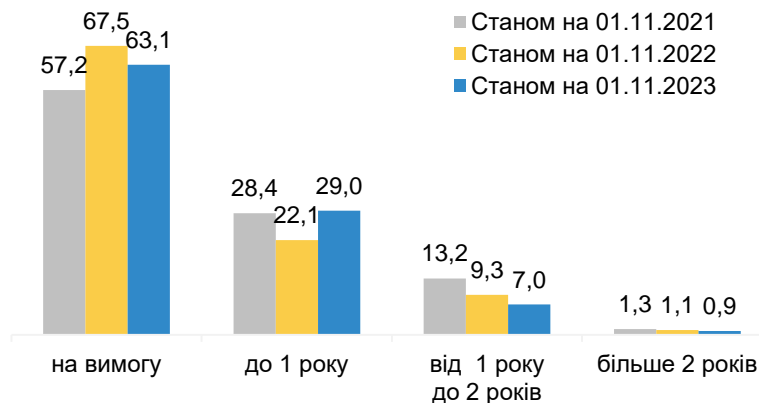
Серед чинників, що загалом стримували інфляцію були:

- відносна курсова стійкість гривні (з огляду на стабільно вузькі межі коливання курсу гривні) навіть після переходу від фіксованого курсу до режиму керованої гнучкості, що сприяло насиченню ринку і обмежувало цінові коливання на імпорتنу продукцію;
- налагоджена система стосунків із партнерами, які забезпечують безперебійне постачання в Україну відповідної продукції.

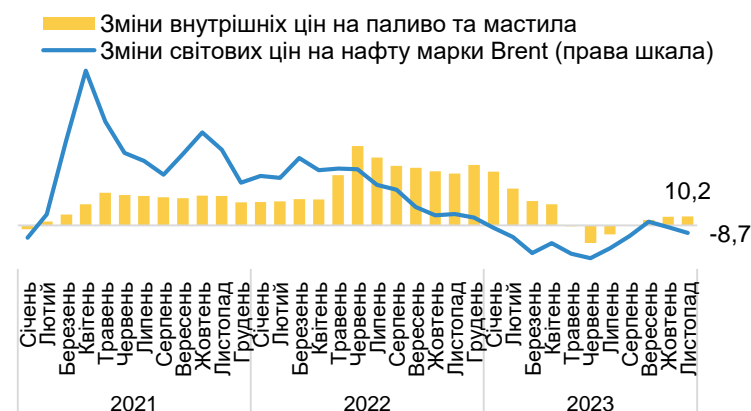
ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН У ЛИСТОПАДІ '23 ЗА ОСНОВНИМИ ГРУПАМИ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ, %

СТРОКОВА СТРУКТУРА ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ, %

ЗМІНИ ЦІН НА ПАЛЬНЕ, % У РІЧНОМУ ОБЧИСЛЕННІ

3.4 СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ (послуги)

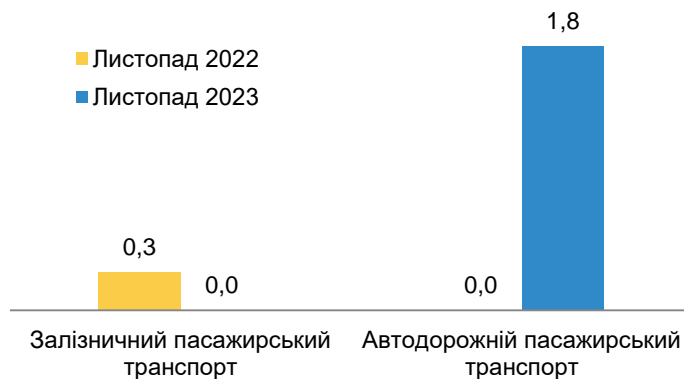
Упродовж листопада, на фоні стабільності тарифів на житлово-комунальні послуги, які контролює держава, решта тарифів на інші послуги в переважній більшості й далі зростали. При цьому, частка таких послуг дещо скоротилася порівняно з жовтнем. Водночас частка послуг, на які тарифи прискорили своє зростання, залишається ваговою. Зокрема більшими темпами підвищувалася вартість послуг з ремонту електропобутових товарів, проїзд у таксі, перевезення речей, амбулаторні послуги тощо.

Основними чинниками, що підтримували зростання цін (тарифів), були:

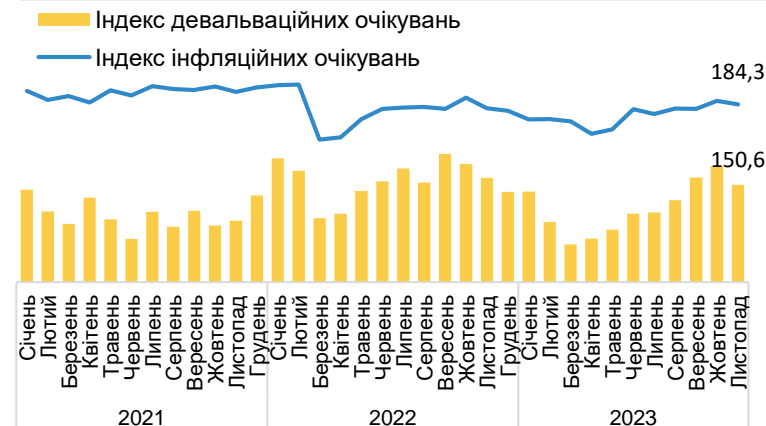
- намагання компенсувати раніше понесені збитки;
- ресурсні обмеження;
- очікування щодо зростання закупівельних цін на витратні матеріали.

Довідково. Згідно зі щомісячними опитуваннями підприємств України, проведеного НБУ (листопад 2023), підприємства сфери послуг дещо послабили песимістичні оцінки щодо результатів своєї діяльності в найближчій перспективі, хоча й далі очікують зростання цін (тарифів) на власні послуги через підвищення закупівельних цін.

ТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ, % ЗА МІСЯЦЬ

ІНДЕКСИ ІНФЛЯЦІЙНИХ ТА ДЕВАЛЬВАЦІЙНИХ ОЧІКУВАНЬ, ПУНКТИВ

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН У ЛИСТОПАДІ '23
ЗА ОСНОВНИМИ ГРУПАМИ ПОСЛУГ, %

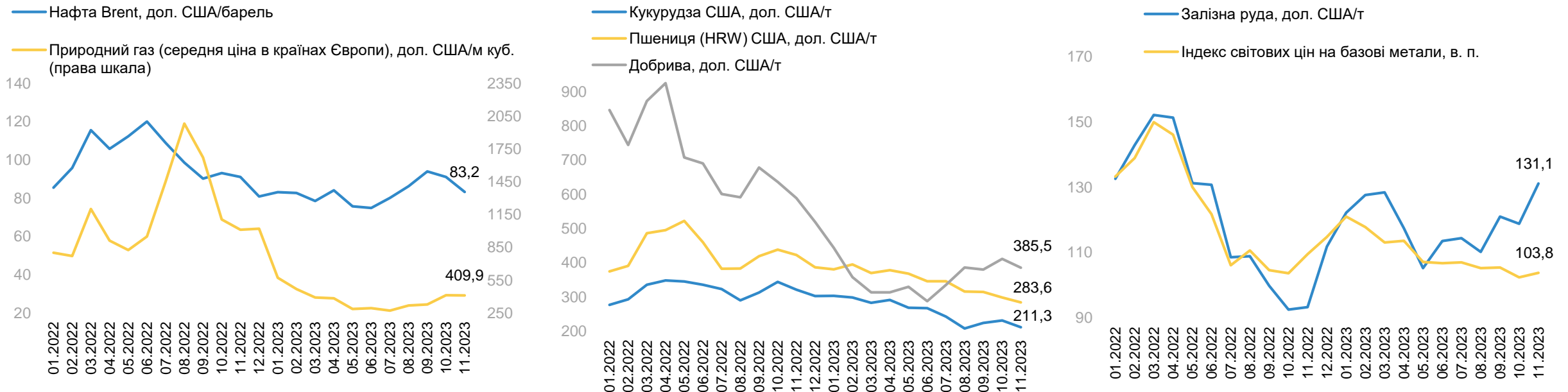

3.5 ЦІНОВІ ПОКАЗНИКИ НА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКУ

За даними Світового банку, **середні ціни** у листопаді 2023 р. порівняно з цінами за листопад 2022 р. **на світових ринках майже за всіма товарними групами, окрім цін на залізні руди, продовжували знижуватися.**

Довідково. Середні ціни у листопаді 2023 р. порівняно з цінами за листопад 2022 р. на світових ринках найбільше знизилися на природний газ – на 59,5%, добрива – на 34,5%, кукурудзу – на 34,2%, пшеницю – на 32,9%, нафту – на 8,7%, базові метали – на 5,2%, тоді як на залізну руду зросли на 40,4%. Середня ціна на природний газ в країнах Європи у листопаді 2023 р. знизилася до 409,9 дол.США/тис.м³ порівняно з 1011,3 дол.США/тис.м³ у листопаді 2022 р. (у серпні 2022 р. спостерігалася рекордна ціна - 1982,2 дол. США / тис.м³).

ОСНОВНІ ЦІНИ НА ТОВАРНИХ РИНКАХ НА НАФТУ ТА ПРИРОДНИЙ ГАЗ, КУКУРУДЗУ, ПШЕНИЦЮ ТА ДОБРИВА, ЗАЛІЗНУ РУДУ ТА ІНДЕКС СВІТОВИХ ЦІН НА БАЗОВІ МЕТАЛИ, У СЕРЕДНЬОМУ ЗА МІСЯЦЬ

РОЗДІЛ 4: МІГРАЦІЯ. РИНОК ПРАЦІ

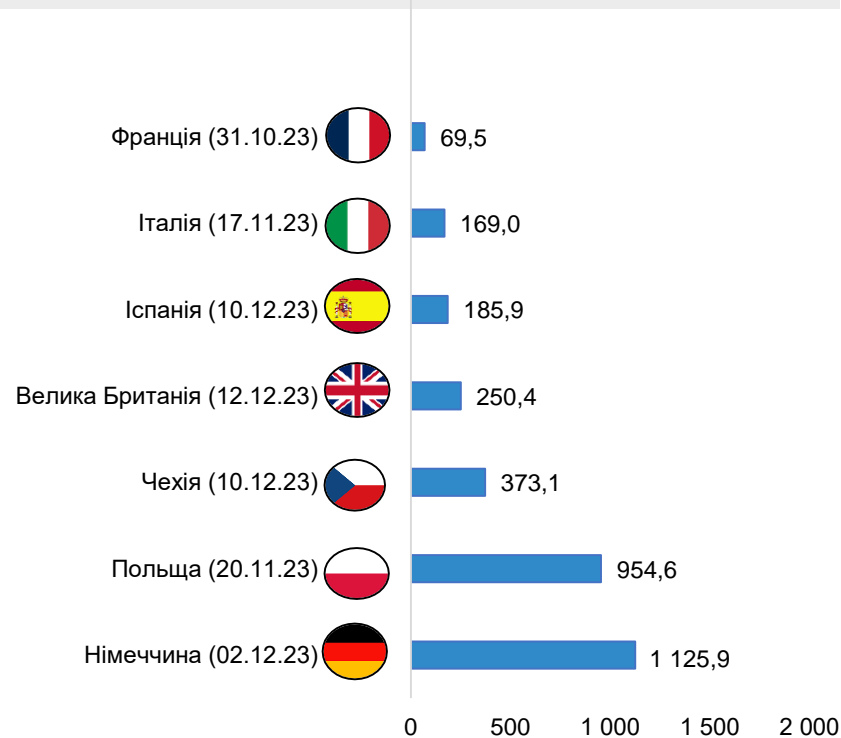

4.1 МІГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ

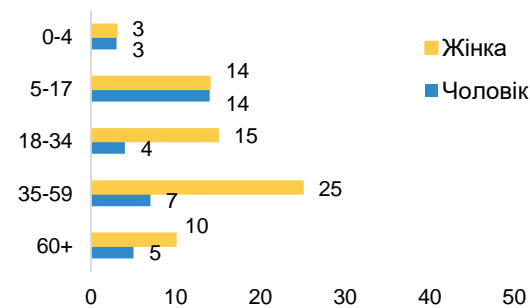
За даними Агентства ООН у справах біженців станом на 12.12.2023 було зафіксовано в усьому світі 6,333 млн біженців з України (5,929 млн біженців зафіксовано в Європі і 0,404 млн за межами Європи (станом на 28.11.2023)).

Агентством ООН у справах біженців на основі 45 073 інтерв'ю були здійснені опитування, які проводилися на прикордонних пунктах і транспортних вузлах, приймальних і транзитних центрах, місцях збору і пунктах допомоги у великих містах. **Дане опитування було проведено упродовж періоду з жовтня 2022 р. по 30 жовтня 2023 року.** 99% респондентів є громадянами України, більшість складають жінки (84%), з вищим рівнем освіти – 78%, середній вік респондентів складав 46 років.

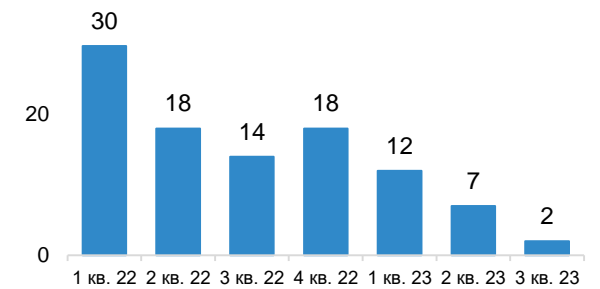
БІЖЕНЦІ З УКРАЇНИ ЗАФІКСОВАНІ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ, ТИС. ОСІБ (СТАНОМ НА ВІДПОВІДНУ ДАТУ)

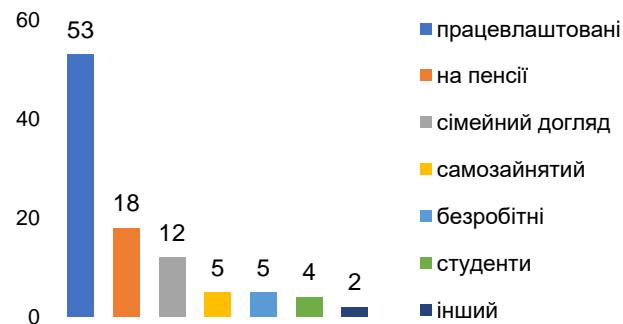
СТАТЕВО-ВІКОВА КАТЕГОРІЯ БІЖЕНЦІВ*, %

ПЕРІОД ВІЇЗДУ З УКРАЇНИ*, %

ОСНОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДО ВІЇЗДУ З УКРАЇНИ*, %

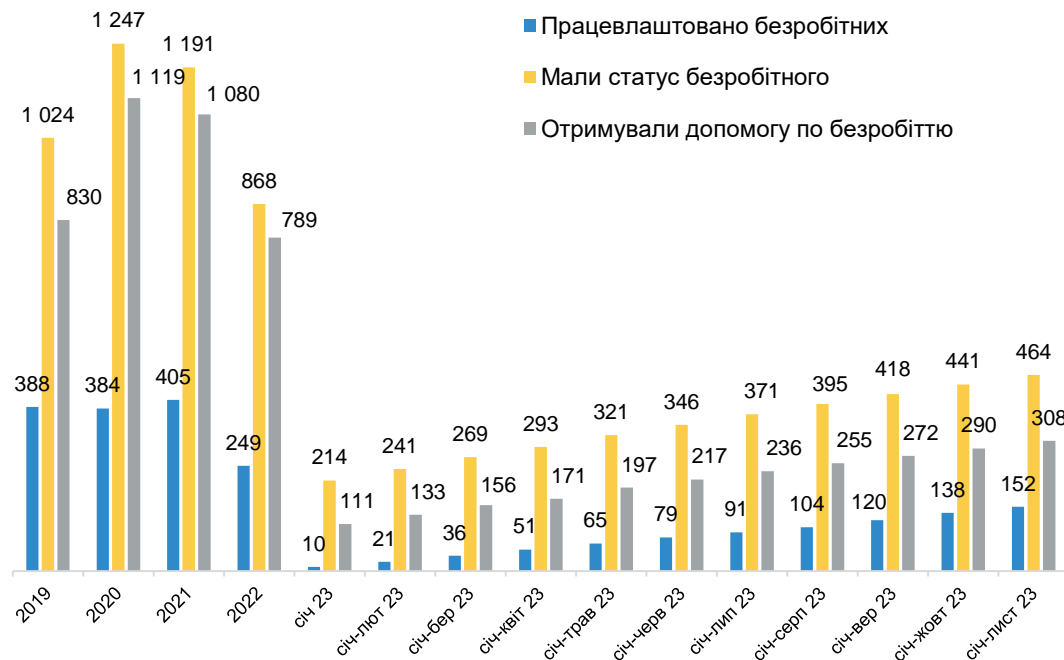
ПОТОЧНА ОСНОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ В КРАЇНІ ПЕРЕБУВАННЯ*, %

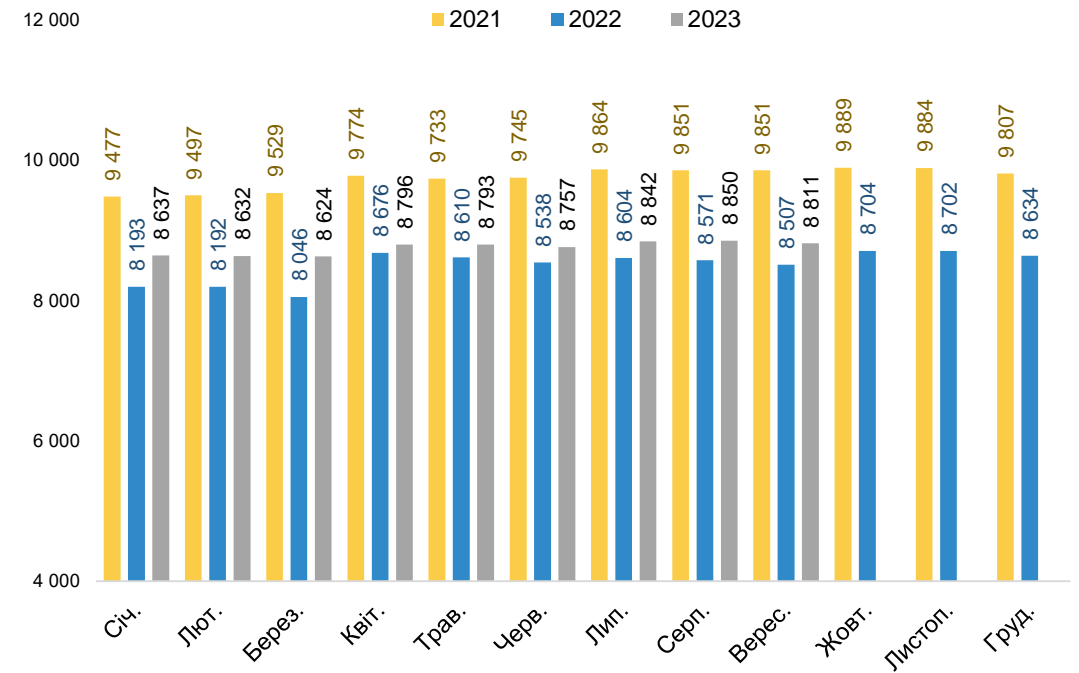
4.2 РИНОК ПРАЦІ

В умовах військового стану економічна активність підприємств залишалася низькою. Поряд з тим, як у 2022 р., так і у 2023 р. спостерігалось зменшення кількості зареєстрованих безробітних, враховуючи продовження міграційних процесів, мобілізації до лав ЗСУ (такі категорії осіб припиняють реєстрацію як безробітні). Водночас, починаючи з квітня 2022 р., спостерігалось відновлення кількості застрахованих осіб, проте їх кількість станом на червень 2023 р. так і не досягла довоєнного рівня, що загалом негативно вплинуло на показники ринку праці.

ПОКАЗНИКИ РИНКУ ПРАЦІ, ТИС. ОСІБ
(ПРОТЯГОМ ПЕРІОДУ)

КІЛЬКІСТЬ ЗАСТРАХОВАНИХ ОСІБ (НАЙМАНИХ ПРАЦІВНИКІВ),
ТИС. ОСІБ

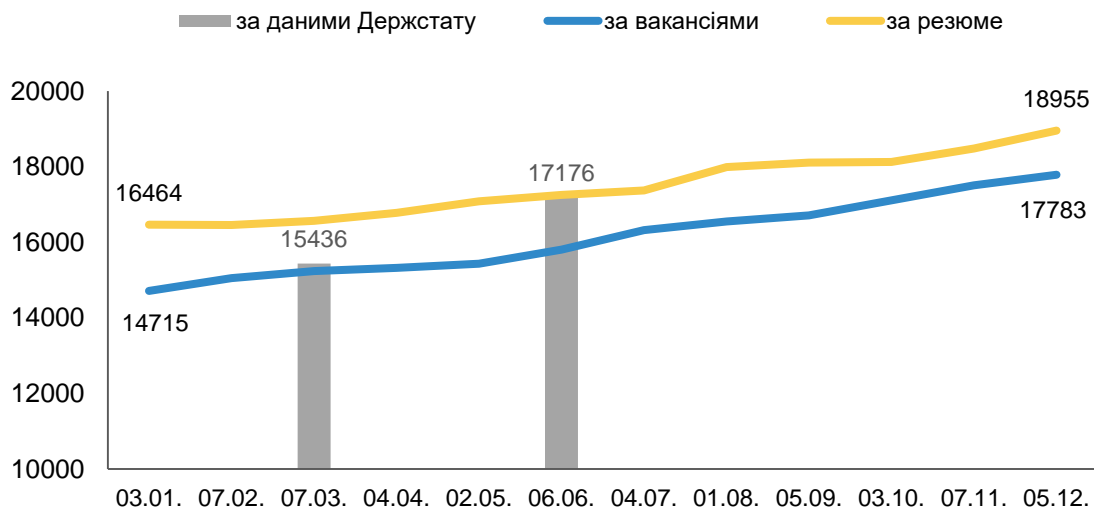

4.3 СЕРЕДНЬОМІСЯЧНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА

На рівень оплати праці у 2023 році продовжують впливати чинники 2022 року – наслідки активних бойових дій на значній території України, а саме: тимчасова втрата значної території, руйнація інфраструктури та підприємств (або їх пошкодження, що обумовило призупинення їх діяльності), суттєві перманентні руйнування логістики та значна кількість людей працездатного населення за кордоном (мігрантів), що обмежує можливості для заробітку. У той же час вітчизняні суб'єкти господарювання підвищують рівень оплати праці з метою утримання та залучення нового висококваліфікованого персоналу в умовах нестачі трудових ресурсів в країні.

СЕРЕДНЯ ЗАРОБІТНА ПЛАТА У 2023 РОЦІ, ГРИВЕНЬ

* За розрахунками Мінекономіки на базі кварталних даних Держстату.
Без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки, <https://www.work.ua> за вакансіями та резюме

СЕРЕДНЬОМІСЯЧНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА I ПІВРІЧЧЯ 2022-2023 РОКІВ, ГРИВЕНЬ*

